

PAPER DETAILS

TITLE: İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULÖNCESİ EĞİTİMDEN
YARARLANMA DÜZEYLERİ İLE ANNE-BABALARININ KORUYUCU TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİSKİ

AUTHORS: Süleyman CAN

PAGES: 115-130

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/217508>

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKULÖNCESİ EĞİTİMDEN YARARLANMA DÜZEYLERİ İLE ANNE-BABALARININ KORUYUCU TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Süleyman CAN*

ÖZET

Çocukların içinde bulundukları ailenin sosyo-kültürel düzeyi, ailedeki ilişki biçimi ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları çocukların tüm gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır. Çalışmamızın amacı ilköğretim I. sınıf öğrencilerinin okulöncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre anne - babaların koruyucu tutumlarının çocuklar üzerinde ne derecede etkili olduğunu belirlemektir. Tarama modelindeki bu çalışmada, verilerin analizinde SPSS 15 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde “Kruskall Wallis”, “t” testi, tek yönlü varyans analizi ve “Mann Whitney U” testinden, yüzde ve frekans hesaplamalarından yararlanılmış, anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Çocuğun okulöncesi eğitimden yararlanma düzeyi ile anne - baba koruyucu tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuş, çocuğun okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyi arttıkça koruyucu tutumun azaldığı görülmüştür. Bu nedenle okul öncesi eğitim çocukların anne - babalarının koruyucu bir tutum sergilemelerini azalttığından dolayı bütün çocuklar okul öncesi eğitimi almalı, çocukların okulöncesi eğitimden daha sağlıklı ve uzun süre faydalanmasının sağlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, koruyucu tutum, anne-baba, öğrenci.

The Relationship between the Protective Attitudes of Parents and their Children’ Level of Benefitting from Preschool Education

ABSTRACT

The socio-cultural level of the family in which the children are in relation with the manner in the family and the child rearing attitudes of the parents play an indicative role in all developments of children. The aim of our study is to determine to what extent protective attitudes of parents are effective on children with respect to the levels of benefiting from preschool education for the first grade students in primary school. In this study done by Scan Model, data have been analyzed by using SPSS15 package programme. It has been found that there is a positive correlation between the protective attitudes of parents and the child’s level of benefiting from preschool education. It has been seen that when the child’s level of benefiting from preschool education increases, protective attitude decreases. So as preschool education reduces protective attitudes of the parents, all children should have preschool education and it should be provided that children benefit from preschool education better and for a long time.

Key Words: Pre-school education, protective attitude, parents, student.

* Yrd. Doç. Dr., Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

***İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri
İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki***

1. GİRİŞ

İnsanın kişilik yapısı ömür boyu, yaşamının her boyutunu farklı farklı etkilemektedir. Soyumuzdan ve anne babamızdan aldığımız genetik şifremizle doğar, kişiliğimizi oluşturur, geliştiririz. Kişiliğimizle, hayatımızı yönlendirdiğimiz gibi çevremizdeki insanları da etkileriz (Öz, 2004). İnsanın kişilik yapısını en çok etki eden şeylerin başında aile gelmektedir. Çocuğun bireysel özelliklerinin yanı sıra anne babanın tutumu ve yakın çevre koşulları, onun davranış ve gelişimini etkilemektedir (Yavuzer, 2000). Anne babaların çocuklarına gösterdikleri tutumlar farklı farklıdır. Bireyin kişilik gelişiminin temelleri çocukluk yıllarında atılır. Çocuk en yakınındaki kişilerle, özellikle anne ve babasıyla özdeşim kurarak kişiliğini şekillendirmeye başlar. Anne babanın çocuğa gösterdiği tutum, anne babanın yaşı, eğitim ve sosyoekonomik düzeyi, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun istenen ve beklenen biri olması, anne babanın kişilik yapısı gibi pek çok etmenlere göre farklılaşır. Anne baba tutumları; demokratik tutum, otoriter tutum, aşırı hoşgörölü tutum, koruyucu tutum ve reddedici tutum olarak sınıflandırılabilir.

Çocuğun doğumuyla birlikte ilk karşılaştığı çevre ailesidir. Çocukların içinde bulundukları ailenin sosyokültürel düzeyi, ailedeki ilişki biçimi ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları çocukların tüm gelişimlerinde belirleyici rol oynamaktadır. Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıklar çocukların gelişimlerinde farklı sonuçlara yol açmaktadır. Bebeklikten itibaren çocukların yaşamlarındaki önemli kişilerle olan deneyimleri ve iletişimleri, onların kendilerini nasıl gördüklerini ve bunun sonucunda değişik durumlardaki kişilerle nasıl etkileşimde bulunduklarını etkilemektedir (Ünal, 2007).

Koruyucu tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarını dünyadaki bütün zarar ve kötölüklerden korumaya çalışırlar. Çocuk ayağa kalktığında düşeceğinden, koştuğunda kendini yaralayacağından korkarlar. Bu nedenle çocuklarına kolay kolay sorumluluk veremezler, çünkü çocukları beceremez, yanlış yapar ve dolayısıyla da zarar görür diye korkarlar. Çocuklarının yapması gereken birçok görevi üstlenerek onların yerine yaparlar. Bu da çocukların belirli becerilerini ve dolayısıyla birçok alanda gelişimlerini engeller. Genellikle bu tür anne babaların çocukları; girişimci olmayan, korkak, çekingen, kendilerine güvensiz, daima bir başkasının desteğini arayan, sosyal ilişkilerde edilgen ve belirli beceriler yönünden yaşıtlarından daha yavaş gelişmiş çocuklardır. Kendi kişiliğini geliştirmekte başarılı olamaz, kendi duygu ve

Süleyman CAN

isteklerini bilemez ve sosyal becerilerden yoksun kalırlar. Bu da çocuğun özellikle sosyal ilişkilerde edilgen olmasına neden olur (Şendil, 2005).

Koruyucu kollayıcı tutum tarzını benimseyen anne babalar, çocuğun her isteğini anında karşılar ve çocuğun yapması gereken yaşına uygun olan işleri de kendileri üstlenirler. Anne babasının koruması altında her şeyi rahatça elde eden bir çocuk başkalarına bağımlılık duyar, bağlaşıp bir kişilik geliştirir. Böyle bir ortamdan gelen kişiler yetişkin olmalarına rağmen bağımlılıklarını sürdürmeye devam ederler (Gökner, 2004).

Bu çocuklar yetişkin olduklarında, karşılaştıkları sorunlarla başa çıkamayan, çevrelerindeki insanlarla iletişim güçlüğü çeken, iletişim sorunlarından dolayı karşılarındaki insanı anlamayan ve kendilerini de doğru ifade edemeyen, korkak ve cesaretsiz, kendi kararlarını alamayan, kendi doğrularını oluşturamayan, sürekli birileri tarafından korunup kollanma ihtiyacı hisseden, evliliklerinde, sosyal ilişkilerinde ve anne baba olma rollerinde başarısız olan insanlar olurlar (Öz, 2004).

Çocuğu koruyucu tutumdan uzak yetiştirmek için, küçük yaşlardan itibaren kendi yapabileceği işleri başkalarının üstlenmesine izin verilmemelidir (Tuzcuoğlu, 2003). Okulöncesi dönem; çocuğun çevresini araştırıp tanımaya çalıştığı, çevresiyle iletişim kurmaya istekli, meraklı ve hayal gücünün kuvvetli ve sorgulayıcı olduğu, yaşadığı toplumun değer yargılarını ve o toplumun kültürel yapısına uygun davranış ve alışkanlıklar kazanmaya başladığı, kişiliğin temellerinin atıldığı dönemdir (Oğuzkan ve Oral, 1997, Akt: Bilaloğlu, Aslan ve Aktaş, 2008).

Çocuğun temel eğitimde başarı kazanmasını sağlayan esas özellik; onun okul öncesi eğitim kurumunda edindiği bilgiler ile bu konuda rol oynayan temel özellikler, toplumsal alışkanlıklar ve tutumlardır. Tüm bunlar çocuğun ilköğretime ve ileriki yaşam biçimine çabuk uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır (Baran ve Akkaplan, 1996).

Çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirmek için ona rehberlik etmek çocuğun doğru davranışlarını pekiştirmek gerekir. Bu da ancak en iyi bir şekilde planlanmış sistemli bir okul öncesi eğitim ile olur. Okul öncesi eğitimi alan çocuklar, zihin, beden, sosyal, duygusal vb. gelişim alanlarında diğerlerine göre daha ileri oldukları ve sonraki eğitim basamaklarında çevreye uyumda daha başarılı oldukları birçok araştırmada kanıtlanmıştır (Balat, 2007). Bugün geline nokta, çocukluğun ilk dönemlerini çocuğun daha sonraki gelişim dönemleri üzerindeki önemli etkileri bilindiğinden, tüm çocukların mümkün olduğunca erken yaşlardan başlayarak eğitim alması gerektiği kabul edilmektedir (Ural ve Ramazan, 2004).

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

Okul öncesi eğitimin çocuk üzerinde yaptığı bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişim çocukların gelecek yaşantılarına daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olacağı, öğrencilerin okul öncesi eğitim kurumlarında geliştirdiği bir takım davranışların anne babanın tutumunu etkilediği görülmektedir.

Çocukların içinde bulundukları ailenin sosyokültürel düzeyi, ailedeki ilişki biçimi ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları çocukların tüm gelişimlerinde belirleyici rol oynamaktadır. Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıklar çocukları gelişimlerinde farklı sonuçlara yol açmaktadır. Bebeklikten itibaren çocukların yaşamlarındaki önemli kişilerle olan deneyimleri ve iletişimleri, onların kendilerini nasıl gördüklerini ve bunun sonucunda değişik durumlardaki kişilerle nasıl etkileşimde bulunduklarını etkilemektedir (Ünal, 2007).

Buradan hareketle bu çalışmanın amacı ilköğretim I. sınıf öğrencilerinin okulöncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre anne babaların koruyucu tutumlarının belirlenmesidir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma tarama modelinde yapılan bir araştırma olup, çalışmanın evreni Muğla il merkezi, örneklemi ise 195 ilköğretim I. Sınıf öğrencisinin anne-babaları oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Schafer ve Bell (1958) tarafından ABD de geliştirilen, Güney Le Compte, Ayhan Le Compte ve Serap Özer tarafından Türkçeye uyarlanan (1978) Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) kullanılmıştır.

Veriler SPSS15 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans analizi ile birlikte, “Kruskall Wallis”, “t” testi, kullanılarak anlamlı bir farkın olup olmadığı 0.05 önem düzeyinde sınanmış olup, tek yönlü varyans analizi ve “Mann Whitney U” testinden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Tablo 1: Çocukların Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Durumları

	N	%
Yararlanmadı	17	8,7
1 yıl	91	46,7
2 yıl	48	24,6
3 yıl	39	20,0
Toplam	195	100

Tablo 1’de çocukların okul öncesi eğitimden %46,7’si (91) 1 yıl, %24,6’sı (48) iki yıl, %20,0’si (39) ise 3 yıl yararlanmış, okulöncesi eğitimden yararlanmayanlar ise %8,7 (17) dir.

Tablo 2: Çocukların Annelerinin ve Babalarının Eğitim Durumları

Eğitim Düzeyi	Anne		Baba	
	N	%	N	%
İlkokul	47	24,1	45	23,1
Ortaokul	10	5,1	9	4,6
Lise	59	30,3	46	23,6
Üniversite	79	40,5	95	48,7
Toplam	195	100	195	100

Tablo 2’de göre çocukların annelerinin eğitim durumları %24,1 i (47) ilkokul, %5,1 i (10) ortaokul, %30,3 (59) ü lise, %40,5 inin (79) ise yüksek öğretimden mezunu, çocukların babalarının eğitim durumları %23,1 i (45) ilkokul, %4,6 s ı (9) ortaokul, %23, 6 s ı (46) lise, %48,7 s ı (95) ise yüksek öğretim mezunu olduğu görülmüştür.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

Tablo 3: Çocukların Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Ailelerinin Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	X²	p
1 yıl	91	107,99	3	26,068	0,000
2 yıl	48	82,25			
3 yıl	39	73,38			
Yararlanmadı	17	145,44			

Koruyucu tutum puanları Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiş ve gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında 3 yıl okulöncesi eğitimden yararlanan çocukların aileleri en düşük, okulöncesi eğitimden yararlanmayan çocukların ailelerin ise en yüksek puanları aldıkları görülmektedir. Bu durum okul öncesi eğitimden yararlanmayan çocukların ailelerinin daha koruyucu tutum sergilediklerine işaret etmektedir.

Tablo 4: Çocukların Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre Ailelerinin Korucu Tutumları İle Grupların İkişerli Karşılaştırılması

Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyi	Mann-Whitney U	P
1 yıl -2 yıl	1588,500	,008
1 yıl -3 yıl	1166,000	,002
1 yıl –yararlanmadı	479,000	,013
2 yıl -3 yıl	828,500	,358
2 yıl –yararlanmadı	140,000	,000
3 yıl –yararlanmadı	87,500	,000

Süleyman CAN

Gruplar ikiyeşerli olarak karşılaştırıldığında iki yıl ve üç yıl okulöncesi eğitimden yararlanan çocuklar dışındaki tüm gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu ve 3 yıl okul öncesi eğitimden yararlanan çocukların ailelerin anlamlı derecede daha düşük koruyucu tutumunu benimsedikleri görülmüştür.

Tablo 5: Çocukların Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Anne Babaların Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

Anne Baba Tutumları	Varyans kaynağı	s.d	Kareler toplamı	Kareler ortalaması	F	p
Koruyucu	Gruplar arası	2	3528,283	1764,141	29,873	,000
	Gruplar içi	192	11338,364	59,054		
	Toplam	194	14866,646			

Sosyoekonomik düzey ile koruyucu tutum arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Örneklemi oluşturan çocukların anne babalarının sosyoekonomik düzeyi onların koruyucu ($F=29,873$) tutum üzerinde kümülatif bir farklılığa neden olmaktadır. Sosyoekonomik düzeyin farklı olmasının, ailelerin çocukları üzerinde koruyuculuk tutumun ortaya çıkmasında etkin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6: Çocukların Anne Baba Tutumları İçin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Grupların İkiyeşerli Karşılaştırılması

Anne Baba Tutumları	Sosyoekonomik Düzey	Mann-Whitney u	p
Koruyucu	Üst-orta SED	1435,000	,001
	Üst-alt SED	922,000	,000
	Orta-alt SED	786,500	,003

Sosyoekonomik düzeylere göre gruplar ikiyeşerli olarak karşılaştırıldığında, koruyucu tutumda tüm gruplar arası farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Bu da sosyoekonomik düzeyi alt seviye ve üst

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

seviyedeki gruplar arasında; koruyucu tutum arasında anlamlı farkın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Çocukların Anne Eğitim Düzeylerine İle Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

	Varyans Kaynağı	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	3	4273,967	1424,656		
Koruyucu	Gruplar içi	191	10592,679	55,459	25,688	,000
	Toplam	194	4866,646			

Araştırmamıza göre çocukların annelerinin eğitim düzeyi ile onların koruyucu tutumları üzerinde anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Anne eğitim düzeyinin farklı olmasının çocukları üzerinde koruyucu bir tutum geliştirilmesine etkin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 8: Çocukların Baba Eğitim Düzeylerine Göre Koruyucu Tutumları İçin Bir Boyutlu Varyans Analizi

	Varyans Kaynağı	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar arası	3	3367,351	1122,450		
Koruyucu	Gruplar içi	191	11499,296	60,206	18,644	,000
	Toplam	194	14866,646			

Araştırmamıza göre çocukların babalarının eğitim düzeyi ile koruyucu tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Çocukların Babalarının eğitim düzeyinin farklı olması ailelerin çocukları üzerinde koruyucu tutum geliştirmeleri açısından etkin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 9: İlköğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Anne Babalarının Çocuk Yetiştirmede Koruyucu Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri

Sorular		Anne	Baba	Toplam
1. Çocuk yorucu veya zor işlerden korunmalıdır	Ç.U.B.	33 (32,7)	28 (29,8)	61(31,3)
	U.B.	30 (29,7)	32 (34,0)	62(31,8)
	B.U.B.	31 (30,7)	31 (33,0)	62(31,8)
	H.U.B.	7 (6,9)	3 (3,2)	10 (5,1)
2. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olacağını bilir.	Ç.U.B.	54 (53,5)	52 (55,3)	106(54,4)
	U.B.	29 (28,7)	18 (19,1)	47 (24,1)
	B.U.B.	14 (13,9)	21 (22,3)	35 (17,9)
	H.U.B.	4 (4,0)	3 (3,2)	7 (3,6)
3. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	Ç.U.B.	36 (35,6)	43 (45,7)	79 (40,5)
	U.B.	37 (36,6)	22 (23,4)	59 (30,3)
	B.U.B.	22 (21,8)	24 (25,5)	46 (23,6)
	H.U.B.	6 (5,9)	5 (5,3)	11 (5,6)
4. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilmez.	Ç.U.B.	9 (8,9)	2 (2,1)	11 (5,6)
	U.B.	8 (7,9)	13 (13,8)	21 (10,8)
	B.U.B.	37 (36,6)	27 (28,7)	64 (32,8)
	H.U.B.	47 (46,5)	52 (55,3)	99 (50,8)
5. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	Ç.U.B.	27 (26,7)	26 (27,7)	53(27,2)
	U.B.	33 (32,7)	23 (24,5)	56(28,7)
	B.U.B.	30 (29,7)	31(33,0)	61(31,3)
	H.U.B.	11 (10,9)	14 (14,9)	25(12,8)
6. Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	Ç. U.B.	9 (8,9)	13 (13,8)	22(11,3)
	U.B.	15 (14,9)	19 (20,2)	34(17,4)
	B.U.B.	32 (31,7)	27 (28,7)	59(30,3)
	H.U.B.	45 (44,6)	35(37,2)	80(41,0)

**İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri
İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki**

7. Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	Ç. U.B.	24 (23,8)	23 (24,5)	47(24,1)
	U.B.	34 (33,7)	23 (24,5)	57(29,2)
	B.U.B.	20 (19,8)	32(34,0)	52(26,7)
	H.U.B.	23 (22,8)	16 (17,0)	39(20,0)
8. Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	Ç. U.B.	49 (48,5)	44(46,8)	93(47,7)
	U.B.	33 (32,7)	26 (27,7)	59(30,3)
	B.U.B.	14 (13,9)	20 (21,3)	34(17,4)
	H.U.B.	5 (5,0)	4 (4,3)	9 (4,6)
9. Uyanık bir anne baba çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	Ç. U.B.	37 (36,7)	42(44,7)	79(40,5)
	U.B.	35 (34,7)	23 (24,5)	58(29,7)
	B.U.B.	18 (17,8)	24 (25,5)	42(21,5)
	H.U.B.	11 (10,9)	5 (5,3)	16 (8,2)
10. Çocuklar anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	Ç. U.B.	27 (26,7)	35(37,2)	62(31,8)
	U.B.	34 (33,7)	24 (25,5)	58(29,7)
	B.U.B.	28 (27,7)	26 (27,7)	54(27,7)
	H. U.B.	12 (11,9)	9 (9,6)	21(10,8)
11. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	Ç. U.B.	25 (24,8)	21 (22,3)	46(23,6)
	U.B.	35 (34,7)	23 (24,5)	58(29,7)
	B.U.B.	26 (25,7)	30(31,9)	56(28,7)
	H.U.B.	15 (14,9)	20 (21,3)	35(17,9)
12. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	Ç. U.B.	32 (31,7)	32(34,0)	64(32,8)
	U.B.	34 (33,7)	30 (31,9)	64(32,8)
	B.U.B.	29 (28,7)	21 (22,3)	50(25,6)
	H.U.B.	6 (5,9)	11 (11,7)	17 (8,7)
13. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	Ç. U.B.	58 (57,4)	59(62,8)	117(60,0)
	U.B.	23 (22,8)	18 (19,1)	41 (21,0)
	B.U.B.	16 (15,8)	13 (13,8)	29 (14,9)

Süleyman CAN

	H.U.B.	4 (4,0)	4 (4,3)	8 (4,1)
14. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	Ç. U.B.	19 (18,8)	17 (18,1)	36 (18,5)
	U.B.	27 (26,7)	34(36,2)	61 (33,3)
	B.U.B.	37 (36,6)	25 (26,6)	62 (31,8)
	H.U.B.	18 (17,8)	18 (19,1)	36 (18,5)
15. Anne babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidir.	Ç. U.B.	35 (34,7)	41(43,6)	76 (39,0)
	U.B.	43 (42,6)	34 (36,2)	77 (39,5)
	B.U.B.	16 (15,8)	14 (14,9)	30 (15,4)
	H.U.B.	7 (6,9)	5 (5,3)	12 (6,2)
16. Anne babalar çocuklarını, kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	Ç. U.B.	26 (25,7)	25 (26,6)	51 (26,2)
	U.B.	24 (23,8)	26 (27,7)	50 (25,6)
	B.U.B.	26 (25,7)	28(29,8)	54 (27,7)
	H.U.B.	25 (24,8)	15 (16,0)	40 (20,5)

Ç.U.B.: Çok Uygun Buluyorum

U.B.: Uygun Buluyorum

B.U.B.: Bazen Uygun Buluyorum

H.U.B.: Hiç Uygun Bulmuyorum

Araştırmamıza katılan anne ve babaların çocuk yetiştirmede koruyucu tutum sergileme durumları incelendiğinde anneler 1., 2., 8., 9. ve 13. sorulara “Çok uygun buluyorum”, 3., 5., 7., 10, 11., 12. ve 15. sorulara “Uygun buluyorum”, 14. ve 16. sorulara “Biraz uygun buluyorum”, 4. ve 6. sorulara “Hiç uygun bulmuyorum”, babalar 2., 3., 8., 9., 10., 12., 13. ve 15. sorulara “Çok uygun buluyorum”, 1., 5. ve 14. sorulara “Uygun buluyorum”, 7., 11. ve 16. sorulara “Biraz uygun buluyorum”, 4. ve 6. sorulara “Hiç uygun bulmuyorum” yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle;

“Çocuk yorucu veya zor işlerden korunmalıdır” sorusuna en yüksek oranda anneler %32,7 ile çok uygun, babalar ise %34 ile uygun bulmuşlardır. Buradan hareketle annelerin çocukları üzerinde daha fazla aşrı koruyucu tutum sergilemelerinde annelik içgüdülerini daha yoğun yaşamaları olduğu söylenebilir.

“Çocuk boşa geçen dakikaların hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur” sorusuna en yüksek oranda annelerin %53,5’i, babaların %55,3’ü çok uygun buldukları ortaya çıkmıştır. Bu durumda anne ve babalar çocuğun boş vakit geçirmemesini istememekte, bundan dolayı da çocuklar üzerinde denetim daha da arttığını söylememiz olasıdır.

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

“Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %36,6’sı uygun bulmakta, babaların %45,7’si ise çok uygun bulmaktadır. Buradan hareketle babanın çocuğu üzerinde annenin daha fazla etkili olmasını ve onu düş kırıklığına uğratmamasını anneden beklediği söylenebilir.

“Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirme affedilemez” sorusuna en yüksek oranda annelerin %46,5’i, babaların %55,3’ü hiç uygun bulmuyorum yanıtını vermişlerdir. Bu bağlamda anne babalar çocuğun boşa vakit geçirmesinin affedilecek bir durum olduğu, bunun da çocuğu her şeyiyle kabullene bilmenin olacağını söylememiz olasıdır.

“Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir” sorusuna en yüksek oranda annelerin %56,4’ü, babalarında %58,5’i hiç uygun bulmuyorum yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlar ışığında anne ve babalar çocukları için aşırı derecede bağlılık göstermemekte bu durumda koruyucu tutumun gelişmesini engellemekte, kendi mutluluklarını da korumasını bilmektedirler.

“Daima koşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir çocuk olacaktır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %44,6’sı, babaların %37,2’si hiç uygun bulmuyorum yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle hareketli bir çocuğun mutlu olacağını söylemek mümkün değildir.

“Çocuğun en gizli güçlerini kesinlikle bilmek bir annenin görevidir” sorusuna en yüksek oranda annelerin %33,7’si uygun buluyorum, babaların %34’ü biraz uygun buluyorum yanıtını vermiştir. Buradan hareketle annelerin çocuklarının gizli güçlerini bilmekte babalarından daha fazla etkili oldukları, annelerinin daha koruyucu tutum sergiledikleri söylenebilir.

“Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %48,5’i, babaların %46,8’i çok uygun buluyorum yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle, veliler çocukları hakkındaki tüm bilgilerin anneleri tarafından bilinmesi gerektiğini, bu sayede çocuklarına koruyucu bir tutum sergileyebileceklerini söylememiz olasıdır.

“Uyanık bir anne baba çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %36,7’si, erkeklerin %44,7’si çok uygun buluyorum cevabını vermişlerdir. Bu bağlamda çocuğun tüm düşünceleri öğrenilerek uyanık veli olunabileceği, bunun da koruyucu tutum geliştirmede bir etken olduğunu söyleyebiliriz.

Süleyman CAN

“Çocuklar anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler” sorusuna en yüksek oranda annelerin %33,7’si uygun buluyorum, babaların %37,2’si çok uygun buluyorum yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle, babaları çocukların gözünde daha fazla yer almak istedikleri, çocukları için yaptıklarını onların fark etmesinin annelere göre daha önemli olduğu bu farkındalığı sağlamak içinde çocuk üzerinde etkisini arttırdığını söylememiz olasıdır.

“Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler” sorusuna en yüksek oranda annelerin %34,7’si uygun buluyorum, babaların %31,9’u biraz uygun buluyorum şeklinde cevaplamışlardır. Buradan hareketle çocuklarına annelerinin daha fazla önemsedikleri, onların üzerinde adeta titredikleri, bu durumda koruyucu bir tutum takınmalarına etken olduğunu söylememiz olasıdır.

“İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %33,7’si uygun buluyorum, babaların %34’ü çok uygun buluyorum cevabını vermişlerdir. Buradan hareketle babaların annelerin görevlerinin daha fazla olduğu, koruma duygusu ve görevinin anne de daha fazla toplanması gerektiği, böylece de annelerin koruma tutumlarının daha gelişmiş olması gerektiği söylenebilir.

“Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır” sorusuna en yüksek oranda annelerin %57,4’ü, babaların %62,8’i çok uygun buluyorum yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle veliler çocukların bütün sırlarını bilmek istemekte, bu da çocukta yaratıcılık, güven konularında aileye bağlılığı arttıracak, ilerleyen aşamalarda çocukların anne-babalarından bağımsız hareket etmelerini engelleyeceği, böylece de korunmaya ihtiyaç duyacağından anne-babalarında koruyucu bir tutum ortaya çıkacağını söylememiz olasıdır.

“Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar” sorusuna en yüksek oranda annelerin %36,6’sı biraz uygun buluyorum, babaların %36,2’si uygun buluyorum cevabını vermişlerdir. Buradan hareketle annelerin zorluk çekmesi ile çocukların bağlılıkları arasında doğrusal bir ilişki kurulmaya çalışılmış ancak annelerin böyle bir ilişkiyi babalara göre daha da az desteklediklerini söyleyebiliriz.

“Anne babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler” sorusuna en yüksek oranda annelerin %42,6’sı uygun buluyorum, babaların %43,6’sı çok uygun buluyorum yanıtını vermişlerdir. Buradan hareketle çocukların boşa zaman geçirmemeleri için bir becerinin öğretilmesinden dolayı bu şekilde

İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki

yetişen çocuğun daha da yaratıcı, üretken, başarılı olacağını söylememiz mümkündür.

“Anne babalar çocuklarını, kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar” sorusuna en yüksek oranda annelerin %25,7’si, babaların %29,8’i biraz uygun buluyorum yanıtını vermişlerdir. Bu noktadan hareketle anne babalar çocukları üzerinde güven oluşturarak koruyucu tutumlarını etkin bir şekilde gerçekleştireceğini söyleyebiliriz.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamıza katılan öğrencilerin %51,8 i kız, %48,2 si erkektir, öğrenci velilerinin gelir düzeylerinin %26, 7’si 1000 TL altı, %23,6 ‘sı 1001-1500 TL arası, %49,7’ si 1501 TL ve üstü olduğu, %46,7’si okul öncesi eğitimden 1 yıl yararlanmış, annelerinin %40,5’i üniversite, babalarının %48,7’si üniversite mezunu olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan çocukların okulöncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre ailelerinin aşırı koruyucu tutum puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2=26,068$; $p<0,05$]. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, üç yıl okulöncesi eğitimden yararlanan çocukların en düşük, okulöncesi eğitimden yararlanmayan çocukların ailelerinin daha koruyucu tutum sergiledikleri görülmektedir. Gruplar ikiye ayrılarak karşılaştırıldığında, tüm gruplar arası farkın anlamlı olduğu ve üç yıl okul öncesi eğitimden yararlanan çocukların ailelerinin anlamlı derecede daha düşük düzeyde koruyucu tutum benimsedikleri görülmüştür. Balat’ın 2007 yılındaki “ilköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okulöncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi” adlı çalışması bu bulguları desteklemektedir.

Çalışmamıza katılan çocukların sosyoekonomik düzeylerine göre anne baba tutumları incelenmiş ve sosyoekonomik düzeyin koruyucu ($F=29,873$) tutumları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olduğu bulunmuştur. Sosyoekonomik durumu düşük olan anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri koruyucu tutum daha fazladır. Balat’ın 2007 yılındaki çalışması ile Haktanır ve Baran’ın 1998 yılındaki çalışması bu bulguları desteklemektedir.

Sosyoekonomik düzeylere göre gruplar ikiye ayrılarak karşılaştırıldığında, koruyucu tutumda tüm gruplar arası farkın anlamlı olduğu ($p<0,05$) bulunmuştur. Balat’ın 2007 yılındaki çalışması bu bulguları desteklemektedir.

Süleyman CAN

Araştırmamıza katılan çocukların annelerinin eğitim düzeyinin koruyucu ($F=25,688$), babalarının eğitim düzeyi koruyucu ($F=18,644$) tutumları üzerinde bir farklılığa neden olmaktadır. Arı ve arkadaşları 1997 yılındaki çalışması ve Balat'ın 2007 yılındaki çalışması bu bulguları desteklemektedir.

Çalışmamıza katılan anne babaların koruyucu tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma durumlarına, bakıldığında çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalı, boş geçen dakikaları doldurulmalı, aileden hiçbir zaman sır saklamamalı, aileye karşı güveni kaybetmemeli, kendisi için neler feda edildiğini düşünmelidir. Anne babaların koruyucu tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma durumlarına, bakıldığında anne düş kırıklığına uğramamalı, mutluluğunu çocuğa feda etmemeli, anlayış göstermeye gerek duymamalı, çocukları için bütün eğlencelerini feda etmeli, çocuğu her zaman güçlüklerden korumalı, hareketli çocukların mutlu kişi olmadığını, çocuğun bütün düşüncelerini hatta en gizli düşüncesi ve hayatını annesinin bilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda, ilköğretim I. sınıfa başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların okulöncesi eğitimden yararlanma düzeylerinin yanında, ailenin sosyoekonomik ve anne babanın eğitim düzeyi, gibi değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçta ise çocuğun okulöncesi eğitimden yararlanma düzeyi ile anne baba koruyucu tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yani çocuğun okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyi arttıkça koruyucu tutumun azaldığı görülmüştür. Okul öncesi eğitimin çocukların anne babalarının koruyucu bir tutum sergilemelerini azalttığından dolayı bütün çocukların okul öncesi eğitimi almaları gerektiği kanaatine varılmıştır. Buradan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Okul öncesi eğitim çocukların anne - babalarının koruyucu bir tutum sergilemelerini azalttığından dolayı çocuklar okul öncesi eğitimi almaları teşvik edilmeli.
- Anne babalar koruyucu tutum sergilemelerini azaltmak için okul öncesi eğitimin başlangıcında uzmanlar tarafından bilgilendirme seminerleri yapılmalıdır.
- Okulöncesi eğitim kurumlarında istemli olarak yapılan aile katılımı etkinlikleri, ailelerin çocuk yetiştirme tutumuna olumlu tesir ettiği için aile katılımı çalışmalarına daha fazla önem verilmelidir.
- Ailenin sosyo-ekonomik durumuna bakılmaksızın okul öncesi eğitimden yararlanma düzeyi sağlanmalıdır.

***İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeyleri
İle Anne-Babalarının Koruyucu Tutumları Arasındaki İlişki***

KAYNAKÇA

- Arı, M., Bayhan, P. ve Artan, İ. (1997). Farklı ana-baba tutumlarının 4-11 yaş grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması, *10. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Balat, G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okulöncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 143, 89-99.
- Baran, E. ve Akkaplan, S. (1996). Okulöncesi Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı (10), 9-32.
- Bilaloğlu, R., Aslan, D. ve Aktaş, Y. (2008). Okulöncesi Öğretmenlerinin Fen Etkinliklerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı (178), 88-100.
- Gökner, Ö. (2004). *Bilinçli Çocuk Yetiştirme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Haktanır, G. ve Baran, G. (1998). Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Anne Baba Tutumları Algılamalarının İncelenmesi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı (3), 134-141.
- Öz, İ. (2004). *Anne Baba Olma Sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2001). *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Schafer, E.S. and Bell, R.Q. (1958). Development Of a Parental Attitude Research Instrument, *Child Development*, 29, 331-361.
- Şendil, G. ve Kaya, İ. (2005). *Anne Baba Olmak Çocuğun Eğitimi Ailede Başlar*. İstanbul: Morpa Kültür ve Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Bir Aile Olmak Anne Baba Olmanın Altın Kuralları*. İstanbul: Morpa Kültür ve Yayınları.
- Ural, O. ve Ramazan, O. (2004). *Türkiye’de Okulöncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü*. Ankara: TED Yayınları.
- Ünal, F. (2007). Çocuklarda Empatinin Gelişimi Empatinin Gelişiminde Anne Baba Tutumlarının Etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı (176), 134-145.
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve Gelişim Özellikleriyle Okul Çağı Çocukluğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.